

Bureau Schmidt
ingenieurs en adviseurs

voortgangsrapportage Klimaatlandschap Gemeente Waadhoeke

Opdrachtgever: **Gemeente Waadhoeke**

Project:	Klimaatlandschap
Projectnummer:	BS2024-152
Rapportnummer:	001
Datum:	24-4-2025
Versie:	D03

Colofon

Opdrachtgever:

Gemeente Waadhoeke
Harlingerweg 18
8801 PA FRANEKER

Projectgegevens:

Project: Klimaatlandschap
Projectnummer: BS2024 -152

Rapport gegevens:

Rapport:	Voortgangsrapportage
Opsteller:	Narsing Lakhi
Versie:	Definitief
Datum:	24-4-2025

Gecontroleerd:	Esmee Visser en Vincent Douwes
Paraaf:	

Bureau Schmidt

info@BureauSchmidt.nl
www.BureauSchmidt.nl
KvK nr : 68445326

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau Schmidt

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Doel	5
3	Communicatiestrategie.....	6
3.1	Website	6
3.2	Flyer	6
3.3	Advertenties.....	7
3.4	Nieuwsbrief.....	7
3.5	Inloopbijeenkomst	7
4	Ruimtelijke procedures	8
5	Natuur en Ecologie.....	9
6	Bevoegde gezagen	10
6.1	Provincie Fryslân	10
6.2	Defensie	10
6.3	Wetterskip Fryslân	11
7	Samenwerkingsvormen en lokaal eigendom	13
7.1	Grondeigenaren	13
7.2	Energiecoöperaties	14
8	Dorpsbelangen	14
9	Bezoek Energietuin Assen.....	15
10	Vervolgstappen	17

1 Inleiding

De raad heeft op 28 maart 2024 ingestemd met de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek naar het Klimaatlandschap en het college de opdracht gegeven dit verder te onderzoeken in de gebiedsontwikkelingsfase. Deze concretiseringsfase bestaat uit 3 subfasen: definitie, ontwerp en voorbereiding.

Het 'spinnenweb' uit de vorige fase vormt het startpunt van de definitiefase en onderstreept dat alle onderdelen met elkaar samenhangen. De focus ligt op het vinden van een balans tussen de verschillende aspecten van het 'spinnenweb'. De puzzel moet worden gelegd, waarbij uiteenlopende uitdagingen en opgaven van de gemeente Waadhoeke op het gebied van natuur, water en energievoorziening samenkomen in één geïntegreerd landschap. Lokaal eigendom en communicatie & participatie zijn hierin cruciale elementen. Samenwerking, betrokkenheid, bewustwording, draagvlak en kennisdeling spelen een belangrijke rol, zoals ook benoemd in het participatiebeleid van de gemeente Waadhoeke. Daarnaast is nauwe samenwerking nodig met lokale energiecoöperaties, de provincie Fryslân, grondeigenaren, inwoners, dorpsbelangen, de vogelwacht en natuurorganisaties.

De afgelopen periode is er veel gebeurd rondom het Klimaatlandschap. Er zijn afstemmingsgesprekken gevoerd met bevoegde gezagen om te achterhalen welke wet- en regelgeving van toepassing is op de ontwikkeling van het Klimaatlandschap. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met verschillende betrokken partijen, zoals energiecoöperaties, grondeigenaren en dorpsbelangen, om inzicht te krijgen in hun wensen en participatiebehoeften binnen het Klimaatlandschap. Het doel van deze gesprekken is om de posities en belangen van de partijen helder te krijgen. Daarnaast wordt gewerkt aan het in kaart brengen van mogelijke samenwerkingsvormen tussen energiecoöperaties, grondeigenaren en marktpartijen, waarmee eventueel een juridische entiteit kan worden opgericht.

Om inspiratie op te doen voor de inrichting van het Klimaatlandschap is een bezoek gebracht aan de Energietuin Assen. Tijdens dit bezoek gaf energiecoöperatie AsserEnergie, samen met de gemeente Assen, een toelichting op hun aanpak en hun ervaringen.

Verder is de communicatiestrategie versterkt door de website te actualiseren, flyers en advertenties te ontwikkelen en nieuwsbrieven uit te brengen. Er worden momenteel ook verdiepende interviews afgenomen en inloopbijeenkomsten met verdiepende sessies voorbereid.

In deze voortgangsrapportage worden de communicatiestrategie en de belangrijkste inzichten uit de gesprekken met betrokken partijen kort toegelicht en samengevat. Tot slot wordt beschreven wat de vervolgstappen zijn voor het indienen van de eindstukken van de definitiefase richting de raad.

2 Doel

In 2020 heeft de gemeenteraad de Duurzaamheidsagenda Waadhoeke vastgesteld. Daarin is opgenomen dat de gemeente in 2040 energieneutraal wil zijn. Dit betekent dat alle energie die in dat jaar wordt verbruikt, ook duurzaam moet worden opgewekt. De ontwikkeling van het Klimaatlandschap draagt bij aan dit doel, doordat hier duurzame energie wordt opgewekt.

Maar de gemeente staat voor meer uitdagingen. Op het gebied van natuur is er sprake van achteruitgang en een afname van biodiversiteit. Daarnaast zijn er opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, verzilting, watervervuiling, droogte en bodemdaling. Met het Klimaatlandschap wordt een nieuw landschap gecreëerd waarin ruimte is voor meerdere gemeentelijke opgaven. Zo zorgen we ervoor dat versnippering in het landschap wordt voorkomen.

Daarnaast vindt de gemeente Waadhoeke het belangrijk dat het Klimaatlandschap voor minimaal 60 procent in lokaal eigendom is met een wens van 100%. Hiervoor dient samengewerkt te worden met energiecoöperaties en grondeigenaren en is het uitgangspunt dat inwoners van Waadhoeke profiteren van de duurzame energie die binnen het Klimaatlandschap wordt opgewekt. Een deel van de opbrengsten kan zo worden geïnvesteerd in de directe omgeving, zodat iedereen ervan mee kan profiteren.

Op deze manier werkt gemeente Waadhoeke aan een duurzame toekomst, waarin energie, natuur en leefomgeving in balans zijn – voor een mooi en toekomstbestendig Waadhoeke.

3 Communicatiestrategie

Om de doelen van het Klimaatlandschap helder en duidelijk over te brengen, zijn de volgende communicatiemiddelen ontwikkeld:

- Website
- Flyer
- Advertenties
- Nieuwsbrief

3.1 Website

Op de website van de gemeente Waadhoeke is de webpagina Klimaatlandschap geactualiseerd. Deze bevat momenteel een kernverhaal, visualisatie, tijdlijn, Q&A, aanmelding voor de nieuwsbrief en een overzicht van inspirerende energietuinen/Klimaatlandschappen. De website vormt de basis voor alle informatie over het Klimaatlandschap. De website is zo ingericht dat deze voldoet aan de richtlijnen voor digitale toegankelijkheid. Hij is opgebouwd uit verschillende themablokken met doorklikmogelijkheden voor meer informatie over de thema's. Extra tegels worden toegevoegd zodra er nieuwe inhoud beschikbaar is. De meest gestelde vragen zijn gebundeld en worden beantwoord op de webpagina. Inwoners en belanghebbenden kunnen aanvullende vragen of opmerkingen sturen naar duurzaamheid@waadhoeke.nl of contact opnemen via het algemene telefoonnummer van Waadhoeke: 0517-380380. Collega's achter de gemeentebalie zullen vragen beantwoorden en waar nodig doorschakelen naar de projectgroep. Het projectteam houdt een lijst bij met ingebrachte opmerkingen, vragen en bezwaren, inclusief de antwoorden en of/hoe deze worden meegenomen in het verdere verloop van het Klimaatlandschap. De inbreng van inwoners nemen we serieus, omdat zij ons kunnen wijzen op zaken die we over het hoofd zien of waardevolle ideeën en suggesties kunnen aandragen om het plan verder te verbeteren.

3.2 Flyer

Er is een flyer (zie figuur 1) opgesteld om inwoners binnen de 'inner circle' (een straal van 4 km rondom het Klimaatlandschap) te informeren over de mogelijkheid om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en zich aan te melden voor de nieuwsbrief. Er zijn in totaal flyers richting 1500 adressen

Figuur 1: Flyer verstuurd richting de 'inner circle'.

in Sexbierum, Herbaijum, Dongjum, Boer, Tzummarum, Klooster Lidlum, Oosterbierum, Franeker, Pietersbierum en Wijnaldum gestuurd. De flyer is op 3 april huis-aan-huis verspreid.

3.3 Advertenties

Vanuit de flyer is een advertentie opgesteld welke inwoners van Waadhoeke en Harlingen zal bereiken (figuur 2). Het doel is hen te informeren over hoe men op de hoogte kan worden gehouden van ontwikkelingen rondom het Klimaatlandschap en zich aan te melden voor de nieuwsbrief. De advertenties komen een week na de flyers in de kranten Franeker Courant, van Wad tot Stad en de Harlinger Courant zodat de 'inner circle' als eerste op de hoogte is. Via de QR-code is te zien hoeveel mensen de webpagina via de krant hebben bezocht.

Figuur 2: De advertentie in de Franeker Courant, van Wad tot Stad en de Harlinger Courant.

3.4 Nieuwsbrief

Mensen kunnen zich abonneren op een nieuwsbrief die eens in de drie à vier weken wordt gepubliceerd. Elke editie focust op een specifiek thema binnen het Klimaatlandschap waar in die periode aan is gewerkt. In de eerste publicatie, die op 14 april verschijnt, komt het bezoek aan Energietuin Assen-Zuid aan bod, samen met een interview van de bestuurder van AsserEnergie. Voor de eerste nieuwsbrief hebben zich 82 mensen aangemeld. Hiervan zijn er 30 afkomstig uit Sexbierum, 13 uit Wijnaldum, 5 uit Tzummarum, 5 uit Herbaijum, 3 uit Oosterbierum en 3 uit Dongjum. De overige aanmeldingen zijn verspreid over verschillende dorpen, met één of twee aanmeldingen per dorp. Een enkele aanmelding komt van buiten de gemeente Waadhoeke. De tweede editie van de nieuwsbrief richt zich op natuur, biodiversiteit en moestuinen/voedselbossen binnen energietuinen.

3.5 Inloophbijeenkomst

Momenteel worden binnen de projectgroep ideeën voor de inloophbijeenkomsten uitgewerkt. Er komt een inloophbijeenkomst met verdiepende sessies op 27 mei in OBS Barraboech te Sexbierum. Het doel van deze bijeenkomst is om mensen, naast algemene informatie over het Klimaatlandschap en de huidige stand van zaken, ook kennis te delen over verschillende thema's die binnen het Klimaatlandschap spelen en waarmee een puzzel gelegd moet worden. Inwoners kunnen in deze fase (nog) niet meewerken, maar mogelijk wordt later wel hun mening en inbreng gevraagd bij te maken

keuzes wat betreft inpassing van het gebied. De kennis opgedaan uit de bijeenkomsten kan men gebruiken als hen later wordt gevraagd voor een mening en keuzemogelijkheden.

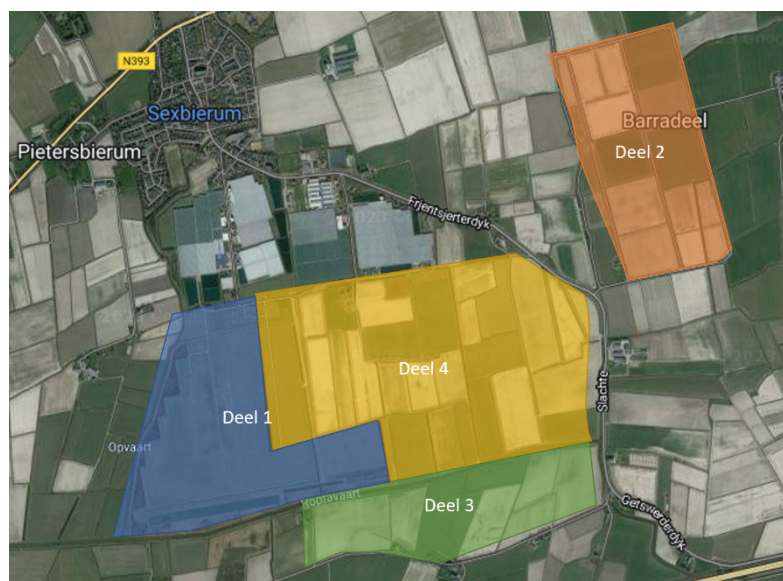
4 Ruimtelijke procedures

De gebiedsontwikkeling van het Klimaatlandschap combineert uitdagingen in de energievoorziening van Waadhoeke met bijvoorbeeld lokale zon en wind, met natuuruitdagingen zoals het gebrek aan biodiversiteit en de achteruitgang van de natuur, en wateropgaven zoals klimaatadaptatie, verzilting en verzakking. Vanuit ruimtelijk perspectief is dit een complexe puzzel om te leggen en een grote opgave. Zeker ook met de noodzaak voor verzwaring van onderstation Herbaijum en de aanleg van kabels en leidingen.

De bestaande weilanden worden getransformeerd tot een landschap waarin ruimte is voor meerdere gemeentelijke opgaven, waaronder de opwek van duurzame energie. Dit betreft niet alleen een technische verandering, maar ook een landschappelijke transitie. Hiervoor moet het vigerende omgevingsplan worden aangepast, waarbij een goede ruimtelijke onderbouwing essentieel is.

Op 10 maart 2025 heeft er een overleg plaatsgevonden met het team Ruimtelijke Ontwikkeling van gemeente Waadhoeke over de te volgen ruimtelijke procedures voor de ontwikkeling van het Klimaatlandschap. Het beoogde gebied voor deze ontwikkeling bestaat uit vier deelgebieden met verschillende eigenaren, elk met de volgende geldende omgevingsplanfuncties (zie figuur 3):

- Deelgebied 1: Bestemming Agrarisch – Glastuinbouw – Groen
- Deelgebied 2: De Bjirmen – Bestemming Bedrijf – Windturbinepark
- Deelgebied 3: Bestemming Agrarisch
- Deelgebied 4: Bestemming Agrarisch

Figuur 3: Vier deelgebieden binnen het Klimaatlandschap

Om hier het Klimaatlandschap te kunnen realiseren dient het omgevingsplan gewijzigd te worden. Gezien de aard en omvang van het project moet een uitgebreide procedure van minimaal zes maanden worden doorlopen. Afhankelijk van de zienswijzen en bezwaren die mogelijk ingediend worden, kan de procedure echter langer duren.

De wijziging van het omgevingsplan en het plan-MER zijn zorgvuldige procedures waarbij alle zaken goed onderbouwd moeten worden. Een goede ruimtelijke onderbouwing voor de wijziging van het omgevingsplan is essentieel om de gewenste planwijziging juridisch en inhoudelijk te rechtvaardigen. De onderbouwing moet aantonen dat de voorgestelde wijziging past binnen het ruimtelijk beleid, maatschappelijk wenselijk is en dat alle relevante belangen en effecten zorgvuldig zijn afgewogen. Het participatieplan en de economische haalbaarheid zijn hierbij belangrijke aspecten. Het participatieplan, dat door het college van B&W wordt vastgesteld, beschrijft hoe de gemeente het participatieproces heeft doorlopen. Daarnaast moet de economische uitvoerbaarheid van het Klimaatlandschap goed onderbouwd worden. Dit omvat een gedegen risicoanalyse voor de nadeelcompensatie (voorheen planschade) als gevolg van bijvoorbeeld overlast door windmolens. Het voorstel is om voor de vier deelgebieden de omgevingsplanwijzigingsprocedure gelijktijdig te doorlopen.

Het ontwerp omgevingsvisie van de gemeente Waadhoeke, waarin het Klimaatlandschap is opgenomen, ligt van 7 maart tot en met 17 april 2025 ter inzage.

5 Natuur en Ecologie

Natuur en ecologie vormen belangrijke uitgangspunten voor de inrichting van het Klimaatlandschap. Er wordt ingezet op de ontwikkeling van minimaal 25% en maximaal 50% natuur binnen het gebied, met als streven om 50% natuur te realiseren.

In de komende periode staan overleggen gepland met verschillende natuurorganisaties, zoals de Vogelwacht, Friese Milieu Federatie, Landschapsbeheer Fryslân, Natuurmonumenten en It Fryske Gea. In de volgende fase (ontwerpfase) zal verder worden ingezoomd op de benodigde onderzoeken ten behoeve van natuur en ecologie.

6 Bevoegde gezagen

Het Klimaatlandschap is een majeur project dat een zorgvuldige afstemming vraagt met verschillende bevoegde gezagen zoals Wetterskip Fryslân, defensie (vliegbasis Leeuwarden) en provincie Fryslân. Vooral omdat deze partijen een belangrijke rol spelen in het beheer en wet- en regelgeving die relevant zijn voor de ontwikkeling van het Klimaatlandschap.

6.1 Provincie Fryslân

De provincie is verantwoordelijk voor het vaststellen van ruimtelijke beleidsplannen en het verlenen van vergunningen voor projecten die grote invloed hebben op het landschap. Dit betekent dat de provincie nauw betrokken moet worden bij de ontwikkeling van het Klimaatlandschap, zowel voor goedkeuring als voor afstemming met provinciale plannen. Een belangrijk aspect hierbij is dat het Klimaatlandschap opgenomen moet worden in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). Om dit te realiseren, is zowel bestuurlijke als ambtelijke lobby noodzakelijk.

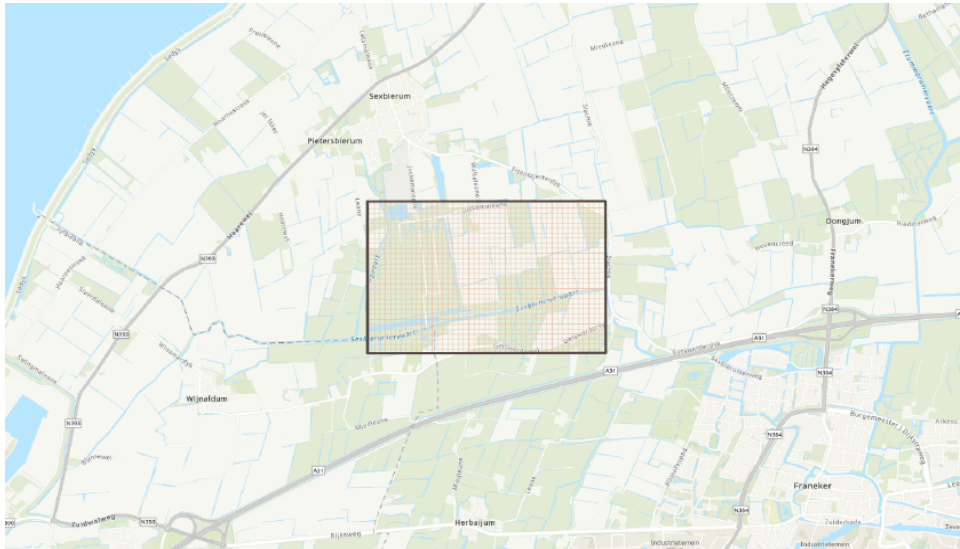
Er hebben overleggen plaatsgevonden met ambtenaren van de provincie en er is binnen de provincie een interdisciplinair team samengesteld (met specialisten op het gebied van natuurbeheer, energie, ruimte en Klimaatadaptatie), waarmee de gemeente Waadhoeke de ontwikkeling van het Klimaatlandschap kan afstemmen.

6.2 Defensie

Defensie moet betrokken worden bij projecten die in of nabij gebieden in beheer van defensie liggen, zoals militaire oefenterreinen, luchtruim of strategisch belangrijke infrastructuur. De plaatsing van windturbines kan bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de vliegroutes of het gebruik van bepaalde gebieden door defensie. Daarom is het noodzakelijk dat defensie wordt geraadpleegd voor veiligheids- en operationele afstemming, waarbij de plannen voorgelegd moeten worden aan het CLSK (Commando Luchtstrijdkrachten).

Op 11 maart 2025 heeft een overleg plaatsgevonden met de belangbehartiger en de omgevingsmanager van defensie. Tijdens dit overleg werd benadrukt dat bij de plaatsing van windturbines rekening gehouden moet worden met de aanvliegroutes en de maximale toegestane objecthoogtes rondom vliegbasis Leeuwarden. Deze maximale hoogtes vallen binnen de zogenaamde funnel: een obstakelvrije rechthoekige zone rondom de start- en landingsbaan, met aan weerszijden zijvlakken die geleidelijk oplopen tot een hoogte van 45 meter. In elke baanrichting bevindt zich een landings- en startvlak, waarbij de hoogte toeneemt met een hellingsverhouding van 1:50.

Ter hoogte van windpark De Bjirmen bevindt zich het Instrument Landing System (ILS) van de vliegbasis (tussen vliegbasis en de verkeerstoren), gelegen op 150 meter boven NAP (zie figuur 4). De regelgeving met betrekking tot deze hoogtelimieten is vastgelegd in de Wet Militaire Luchthavens, maar is niet opgenomen in het omgevingsplan.

Figuur 4: Kaart luchtvaartveiligheid bouwhoogtebeperkingen 150 m ter hoogte van het Klimaatlandschap

Daarnaast is aangegeven dat windturbines verstoringen kunnen veroorzaken op het radarsysteem. Dit komt doordat de met hoge snelheid draaiende rotorbladen van windturbines het radarsignaal verstoren en de omvang van de turbines kan zorgen voor reflecties van radarsignalen.

Aan de noordzijde van het Klimaatlandschap in Wier, net boven Berlikum, staat een radarinstallatie van defensie. Deze installatie is een bepalende factor voor de hoogtebeperkingen in dit gebied. Radarrestricties liggen vaak iets lager dan de hoogtelimieten binnen de funnel. In heel Nederland geldt dat objecten niet hoger mogen zijn dan 89 meter boven NAP in verband met radarinterferentie. Daarnaast heeft de radar een zonerings, waardoor het mogelijk is om binnen de funnel te vallen zonder een storend signaal op de radar te veroorzaken. Om dit te beoordelen, moet een radarverstoringsonderzoek worden uitgevoerd door TNO, waarmee de impact van de windturbines op de radar wordt geanalyseerd. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de permanente schaduw in het radarbeeld, waarbij een minimale dekking van 90% vereist is. Defensie baseert zich op het advies van TNO en geeft op basis daarvan een bindend advies, dat nodig is voor het verkrijgen van de omgevingsvergunning.

Naast de funnel en radarverstoringen, kan schittering van zonnepanelen hinderlijk zijn voor piloten. Dit probleem kan worden verminderd door het gebruik van speciale folies of door de hoek van de zonnepanelen zorgvuldig aan te passen. Door de panelen onder verschillende hoeken te plaatsen, wordt het gereflecteerde licht verspreid in meerdere richtingen, waardoor een groot verblindend oppervlak wordt voorkomen. Voor dit probleem zijn dus praktische oplossingen beschikbaar.

6.3 Wetterskip Fryslân

Wetterskip Fryslân speelt een cruciale rol in het waterbeheer, vooral als het gaat om waterberging, overstromingsrisico's en natuurbehoud. Bij de ontwikkeling van het Klimaatlandschap, dat bijvoorbeeld waterberging of natuurontwikkeling kan omvatten, is het belangrijk om in overleg te gaan

met het Wetterskip. Zo wordt geborgd dat de plannen passen binnen de Waterwet en dat wateropgaven waar mogelijk gecombineerd kunnen worden.

Op 21 maart 2025 is een overleg geweest met Wetterskip Fryslân. Het doel van het gesprek was om te onderzoeken of er vanuit het Wetterskip koppelkansen zijn in relatie tot de ontwikkeling van het Klimaatlandschap.

Volgens Wetterskip Fryslân is de boezem rondom het Klimaatlandschap op orde, waardoor aanpassing van het boezemsysteem niet nodig is. Wel gaf Wetterskip Fryslân aan een buffer te willen realiseren voor het Roptagemaal, dat op getij werkt. Deze buffering is nodig om slim te kunnen malen, het gemaal te ontlasten en energie te besparen. Die desgewenste bufferzone zou dan land uit deelgebied 1 omvatten, wegens de aansluiting met de Roptavaart.

Daarnaast voert het Wetterskip een studie uit naar de optimalisatie van het oppervlaktewatersysteem, dat ze willen combineren met het zuiveren van hemelwaterafvoer (HWA). Er zijn knelpunten in het rioolsysteem: de glastuinbouw loost water in het droogwaterriool, terwijl het doel is om hemelwater en afvalwater gescheiden af te voeren. Mogelijk kan het hemelwater eerst gereinigd worden met een helofytenfilter, dat eventueel in de bufferzone geplaatst kan worden. Deze bufferzone kan bovendien dienen als hoogwatervluchtplaats voor vogels vanuit het Waddengebied. Op bepaalde percelen binnen het Klimaatlandschap is sprake van verziltingsproblemen. Wetterskip Fryslân heeft aangegeven dat het vernatten van deze percelen kan bijdragen aan het voorkomen van verzilting. Deze vernatting zou ook onder de zonnepanelen kunnen plaatsvinden. Wel is het zo dat uiteindelijk verzilting lastig tegen te gaan is en het land hier niet meer geheel 'gezond' en bruikbaar voor bepaalde functies gaat zijn.

Verder werd aangegeven dat het grondwater vervuild kan raken door lekkages of branden van batterijen (waarbij bluswater betrokken is). Het wordt voorgesteld om zoutbatterijen toe te passen. Wetterskip is in principe geïnteresseerd in participatie, vooral op het gebied van windenergie, maar afhankelijk van hoe Wetterskip op de netvlakken zit i.v.m. het delen van aansluitingen en capaciteit. Zij zoeken dit uit bij Liander, dus een exacte invulling van wat Wetterskip kan, is nog onduidelijk. Voor nu ligt de focus op het bufferen van het Roptagemaal.

Wat betreft de aanvraag van de Watervergunning en eventueel peilwijzigingen zijn er verschillende stappen en onderzoeken nodig om het proces goed te doorlopen volgens de Waterwet. Het verlagen van peilen is in dit geval niet aan de orde. Een belangrijk aspect in dit proces is de Roptavaart, die cruciaal is voor de werking van het gemaal. De Roptavaart staat onder het beheer van het Wetterskip, hoewel de grond eronder mogelijk van een andere eigenaar is.

Op het gebied van geothermie is vanuit Wetterskip Fryslân tegenstand, vooral vanwege de risico's van verzilting en de impact die zout water kan hebben op de ondergrond. De menging van zout en zoet water kan schadelijk zijn voor het grondwater, wat leidt tot bezorgdheid bij zowel provincie als Wetterskip. De provincie heeft hier de bevoegdheid, maar het Wetterskip raadt dit soort initiatieven af en zal hier niet actief aan meewerken. Met aquathermie ziet Wetterskip wel koppelkansen met hun eigen doelen en belangen.

7 Samenwerkingsvormen en lokaal eigendom

Een belangrijk onderdeel van de concreteringsfase is het in kaart brengen van mogelijke samenwerkingsvormen tussen energiecoöperaties, grondeigenaren en marktpartijen, waarmee eventueel een juridische entiteit kan worden opgericht. Daarbij moet worden vastgesteld welke vorm het meest geschikt is. De gemeente Waadhoeke neemt hierin de regie en werkt samen met energiecoöperaties, grondeigenaren en marktpartijen om het Klimaatlandschap vorm te geven. Om een goed beeld te krijgen van verschillende samenwerkingsvormen en de bijbehorende voor- en nadelen, marktconformiteit, geschatte investeringen, risico's, governance, rendementen en juridische aandachtspunten, is adviesbureau Enber gevraagd om input te leveren. Enber is ook gevraagd om, vanuit hun expertise, de gesprekken met energiecoöperaties en grondeigenaren te begeleiden. De eerste gesprekken met deze partijen hebben inmiddels plaatsgevonden.

Enber werkt, op basis van de gesprekken en de door de gemeente vastgestelde kaders, de mogelijke samenwerkingsvormen en entiteiten uit. Ook wordt een definitievoorstel van lokaal eigendom gedaan. Op basis hiervan worden de kaders bepaald voor de samenwerking met de grondeigenaren en de energiecoöperaties. De gesprekken om deze kaders te formuleren en concreet te maken zijn inmiddels ingepland. De afgesproken kaders worden vervolgens opgenomen in een intentieovereenkomst. Indien partijen overeenstemming bereiken, worden de intentieovereenkomsten ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad tijdens de raadsvergadering van 3 juli.

Hieronder volgt een samenvatting van de gesprekken met grondeigenaren en energiecoöperaties.

7.1 Grondeigenaren

Op 6 maart 2025 heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden met de grondeigenaren uit deelgebied 4. Het doel van dit gesprek was om inzicht te krijgen in de positie en ideeën van de grondeigenaren en te beoordelen in hoeverre deze aansluiten bij de ambities van de gemeente.

Grondeigenaren en boeren in het gebied geven aan dat de kwaliteit van de grond achteruitgaat, bijvoorbeeld door verzilting. Hierdoor kijken zij ook naar andere invullingen voor het gebied. Tijdens het gesprek gaven de grondeigenaren aan zich bewust te zijn van het maatschappelijke karakter van het Klimaatlandschap. Ze erkennen dat de ontwikkeling van het Klimaatlandschap alleen kans van slagen heeft wanneer deze in samenwerking met de gemeente en de omgeving tot stand komt. Kortom, er is sprake van een positieve verstandhouding en bereidwilligheid om samen met de gemeente Waadhoeke op te trekken.

Op het moment van schrijven van deze rapportage vinden er gesprekken plaats. Zodra er meer inhoudelijke informatie over het proces beschikbaar is, zal de raad hierover worden geïnformeerd.

7.2 Energiecoöperaties

De afgelopen periode zijn er gesprekken gevoerd met verschillende energiecoöperaties. Tijdens deze gesprekken is naar voren gekomen dat binnen de gemeente Waadhoeke meerdere energiecoöperaties onderzoeken of zij zich kunnen verenigen en samenwerken. Op die manier willen zij gezamenlijk, als lokaal eigendom, investeren in grootschalige energieprojecten. Dit sluit goed aan bij de ambitie om het Klimaatlandschap op een gezamenlijke en lokale wijze te realiseren.

Voor de komende periode staan diverse gesprekken gepland met de energiecoöperaties, met name om de kaders voor de samenwerking te bepalen. Zodra er meer inhoudelijke informatie over het proces beschikbaar is, zal de raad hierover worden geïnformeerd.

8 Dorpsbelangen

In februari 2025 zijn de dorpsbelangen van Sexbierum, Wijnaldum, Oosterbierum, Tzummarum, Dongjum en Herbaijum telefonisch benaderd met de vraag hoe de Dorpsbelangen meegenomen wilden worden in de komende fase van het Klimaatlandschap waarbij een overleg voorgesteld werd. Dorpsbelangen Sexbierum en Wijnaldum gaven aan behoefte te hebben aan een overleg. De overige vier dorpsbelangen vonden het op dat moment voldoende om schriftelijk geïnformeerd te worden over de ontwikkelingen van het Klimaatlandschap.

Op 4 maart 2025 vond het overleg plaats met de dorpsbelangen van Sexbierum en Wijnaldum. Het doel van dit overleg was om hen te informeren over de stand van zaken rondom de ontwikkelingen van het Klimaatlandschap, de communicatie en participatie uit de vorige fase te evalueren en te bespreken welke rol zij in de huidige fase willen innemen. Tijdens het gesprek gaven de dorpsbelangen aan dat zij in de vorige fase naar hun mening te laat betrokken waren. Ook hadden zij het gevoel dat hun inbreng toen niet serieus werd genomen. Ze ervaren dat er al was besloten dat zon en wind de enige opties zijn en dat de locatie onder de kassen bij Sexbierum al vast stond. Hun inspanningen leken voor niets te zijn geweest.

Daarnaast geven zij een gebrek aan begrip en vertrouwen vanuit de gemeente aan. Afspraken worden niet nagekomen, de communicatie verloopt slecht en overlegverslagen worden onjuist verwoord. Ze voelen zich voor het karretje gespannen en niet gehoord, ook niet tijdens inspreekmomenten in de gemeenteraad.

Tijdens het overleg betreurde gemeente Waadhoeke de frustraties en de (ontstane) situatie. Zowel de gemeente als de dorpsbelangen beklemtoonden dat samenwerking en communicatie noodzakelijk is in de verdere ontwikkeling van het Klimaatlandschap. Zowel dorpsbelangen als de projectgroep trekt aan de bel wanneer nodig.

Om de communicatie met de dorpsbelangen te verbeteren, is afgesproken dat de gemeente een communicatieplan opstelt. Hierin staat hoe de communicatie met de dorpsbelangen en inwoners de komende tijd zal verlopen. Een belangrijke afspraak hierin is het opstellen van een matrix, waarin alle ingebrachte opmerkingen, wensen en bezwaren worden gebundeld. In deze matrix wordt vermeld:

- welke inbreng is geleverd,

- of hier iets mee wordt gedaan,
- waarom wel of niet,
- en hoe dit wordt meegenomen in het vervolg van het project.

De matrix wordt, indien gewenst, op elk moment in het proces gedeeld met de dorpsbelangen. Het communicatieplan is op 18 maart 2025 verstuurd naar alle dorpsbelangen. Hierop is tot op heden nog geen inhoudelijke reactie geweest. Dorpsbelang Wijnaldum behandelt het communicatieplan, de notulen en de flyer in hun vergadering van 7 april. Dorpsbelangen Sexbierum en Wijnaldum hebben op 18 maart de notulen van het overleg ontvangen. Er wordt nog gewacht op een schriftelijk akkoord vanuit Sexbierum voordat deze definitief worden gemaakt.

Ter inspiratie en idee bij een Klimaatlandschap, hebben de dorpsbelangen een inventarisatiedocument van energietuinen in Nederland toegestuurd gekregen en zijn zij op de hoogte gesteld van de ervaringen na het bezoek aan Energietuin Assen met gemeente Waadhoeke, Harlingen en Leeuwarden. Er kwam hierop een verzoek vanuit Wijnaldum om ook met de dorpsbelangen een bezoek aan Energietuin Assen te brengen. Na contact met enkele dorpsbelangen is geconcludeerd dat dit op korte termijn (11 april) voor mensen niet haalbaar is en wellicht ook iets te vroeg in het proces. Deze actie blijft op onze lijst staan voor op een later moment.

Afgesproken is dat dorpsbelangen nog nadenkt wat er, naast hetgeen aangedragen in het communicatieplan, extra nodig is voor de inwoners. Hierbij geven de dorpsbelangen ook duidelijk aan welke rol zij zouden willen hebben en hoe zij het contact willen onderhouden. Dorpsbelang Wijnaldum heeft hier enkel gehoor aan gegeven.

9 Bezoek Energietuin Assen

Op 21 maart 2025 is een bezoek gebracht aan Energietuin Assen-Zuid, ter inspiratie en om ervaring op te doen. In een door Bureau Schmidt opgesteld inventarisatierapport over energieparks in Nederland werd Energietuin Assen-Zuid aanbevolen als een locatie om te bezoeken. Samen met vertegenwoordigers van de gemeente Waadhoeke (projectgroep, stuurgroep en ambtenaren), de gemeente Harlingen (wethouder), de gemeente Leeuwarden (wethouder en ambtenaren) en Bureau Schmidt (projectgroep) reisden in totaal 20 personen af naar Assen.

In de energietuin gaf de bestuurder van de lokale energiecoöperatie AsserEnergie een rondleiding. Hij vertelde gepassioneerd en met veel kennis over het project, van begin tot eind. Vervolgens gaf de gemeente Assen in het gemeentehuis een presentatie over hun bijdrage aan de energietuin. Er is een fotorapportage van de dag gemaakt, waarin inhoudelijke punten over de Energietuin Assen worden toegelicht en zaken worden benoemd die relevant kunnen zijn voor het proces in Waadhoeke.

AsserEnergie raadt aan om te kiezen voor een samenwerking tussen de coöperatie en de gemeente, omdat een coöperatie kwetsbaar is en te maken krijgt met grote risico's en een lastige financiering. Daarnaast gaf AsserEnergie aan dat er tegenwoordig kansen liggen in samenwerkingen met grootverbruikers, aangezien de SDE-subsidie wordt afgebouwd en de overheid zou sturen op

corporate PPA's. Ook onderzoeken ze Local4Local, omdat dit mogelijk een oplossing biedt voor ongelijktijdigheid in opwek en verbruik. Deze ontwikkelingen, gecombineerd met het opzetten van een coöperatief energiebedrijf, zorgen voor een interessantere businesscase.

Het landschapsontwerp van Energietuin Assen is in samenwerking met Natuur & Milieuorganisatie Drenthe en Wageningen Universiteit tot stand gekomen, waar men zeer tevreden over is. De projectgroep Waadhoeke overweegt nog of zij deze partijen ook benadert of dat een andere partij het landschapsontwerp oppakt.

Visueel waren de zonnepanelen in de energietuin nog vrij opvallend, maar daar is een verklaring voor. Het park is pas in september 2024 geopend, waardoor de beoogde vegetatie, heggen, planten en bloemen in maart nog niet volledig tot bloei zijn gekomen. De energietuin begint met een moestuin en vervolgens heeft elk compartiment (kamer) een specifieke habitat voor verschillende insecten, vogels en andere dieren. De initiatiefnemers hechten veel waarde aan educatie over natuur en energie. Niet alleen in de tuin zelf, maar ook online is een educatieve route uitgezet (figuur 5).

Figuur 5: Informatiebord Energietuin Assen met uitleg door AsserEnergie

De projectgroep ziet het aandeel natuur graag meer (en anders) tot uiting komen in het Klimaatlandschap dan in Assen nu te zien is. Er wordt daarom ook gekeken naar energietuin Noordmanshoek (Deventer) waar een voedselbos, tuinderij en kwekerij beheerd lijkt te worden door de lokale voedselcoöperatie Eet lokaal Wijhe. Ook zet de projectgroep in op een kennissessie met een energieboswachter.

10 Vervolgstappen

Op 28 april 2025 dient de projectgroep de stukken (de voortgangsrapportage en de oplegger) in voor het college op 6 of 13 mei en de kernsessie van 5 juni. In de kernsessie wordt aan de hand van een oplegger met discussievragen de raad gevraagd of er op de belangrijke onderdelen (communicatieproces, lokaal eigendom en uitgangspunten ontwikkeling) binnen deze fase opmerkingen zijn en waar we kunnen bijsturen. De bijgevoegde voortgangsrapportage en het bezoek aan de Energietuin van Assen (23 mei a.s.) dienen als onderliggende stukken en voorlichting.

De komende tijd vinden er nog meerdere gesprekken met stakeholders plaats. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan worden nieuwe acties en gesprekken gepland. Uit de definitiefase zullen de volgende stukken volgen:

- Analyse definitiefase met:
 - Overzicht communicatiemiddelen en inzicht betrokkenheid dorpsbelangen, inwoners directe omgeving en inwoners heel Waadhoeke
 - Positie grondeigenaren en energiecoöperaties
 - Voorstel lokaal eigendom, liefst met intentieovereenkomsten
 - Uitwerking samenwerkingsvormen lokaal eigendom, energiegemeenschappen en gemeentelijk energiebedrijf
 - Voorstel voor de inpassing natuur en landbeheer
 - Doorkijk naar de volgende fase (ontwerpfase)

Op 22 mei 2025 gaan de stukken op route richting het PFO-overleg van 26 mei 2025, ten behoeve van het college en de gemeenteraad. Eventuele benodigde aanpassingen en aanvullingen worden na de kernsessie verwerkt en vervolgens op 6 juni 2025 ingediend.

De resultaten van de definitiefase worden ter besluitvorming voorgelegd aan de raad in de vergadering van 3 juli 2025.